

David Foster Wallace

## Végtelen tréfa

-részlet a regényből-

*Kemény Lili és Sipos Balázs fordítása*

A DEPEND BIZTONSÁGI ALSÓNEMŰ ÉVE

NOVEMBER 13.

02:45h, Ennet-ház, szó szerint éjnek évadján. Eugenio M., aki önként ugrott be álmügyelni Johnette Foltz helyett, kint ül az irodában; pittyegős, csipogós sportjátékkal játszik valami kézi szerkentyűn. A nappaliban Kate Gompert, Geoffrey Day, Ken Erdedy és Bruce Green; majdnem teljes a sötétség, csak az ugrabugráló kijelzőjű DEC-megtekintő megy. 00:00 után, hogy a bentlakókat alvásra ösztönözzék, tilos a patronozás. A józan kokain- vagy serkentőfüggők már a második hónapra egész jól alszanak, a mezei csóalkeszek a negyedekre. Az absztinens fű- és nyugtatófüggők viszont jobb, ha az első évben nem is álmodnak alvásról. Bruce Green ennek ellenére alszik, és a kanapékon-nincs-fekvés szabályt is csúnyán áthágná, ha nem csavarodna ki teljesen az alsóteste, hogy a talpa a padlón maradjon. Az Ennet-ház csak az InterLace alapkínálatát kapja spontánsugározza, 02:00 és 04:00 között pedig a másnapi kínálatot tölti az InterLace NNE, és a „Mr. Hoppszala-Hoppsz” aznapi műsorát zsinórban négyszer ismétlő streamen kívül minden adás szünetel, és sem a pocakos Mr. Hoppszala-Hoppsz, sem a biztosítótűkkel összetűzött textilpelenkája és latex csecsemőmaszkja nem valami megnyugtató vagy szívderítő jelenség, ha az ember inszomniás felnőtt. Ken Erdedy rászokott a dohányzásra, és most rugózó bőrpapuccsal ül és cigizik. Kate Gompert és Geoffrey Day a nembőr-kanapén. Gompert törökülésben; úgy előredől, hogy a homloka a lábfején nyugszik. Mintha valami spirituálisan előrehaladott jogapozíció, esetleg nyújtógyakorlat volna, pedig csak arról van szó, hogy szerda, azaz a Gatelyvel meg Lenzcel történt ronda bekötőúti tömegverekedés óta, amiből a Ház még nem teljesen épült fel spirituálisan, Kate Gompert ebben a pózban üli végig az éjszakákat. Day pucér lábszára teljesen szőrtelen, ami alkalmi félcipővel, fekete zoknival és velúr fürdőköntőssel kombinálva elég bizarrul fest, Day viszont bámulatos ellenállóképességről tesz tanúbizonyságot a mások véleményével való törődés tekintetében.

– Nem mintha tényleg érdekelne. – Kate Gompert hangja színtelen és alig hallható, mivel a bokánál keresztbe rakott lába gyűrűjéből szól.

– Nem érdeklődés kérdése – feleli halkán Day. – Csak azt mondom, bizonyos mértékig azonosulok.

Gompert epés fújása megemeli mosatlan frufruja egy részét.

Bruce Green nem horkol, fehér gézzel keresztül-kasul ragasztott, törött orral sem. Sem ő, sem Erdedy nem figyel.

Day halkán beszél, és nem úgy rakja keresztbe a lábát, hogy Kate felé dőljön. – Mikor kisleány voltam...

Gompert ismét nagyot fúj.

– ...csak egy kisleány a hegedűjével és az álmaival, aki kacskaringós kerülőutakon ment a suliba, hogy kitérjen a fiúk elől, akik folyton elvették a hegedűtokját, és cicáztak vele a feje fölött... szóval egy nyári délután épp fönt voltam egyedül az öcsémmel közös szobánkban, és gyakoroltam a hegedűn. Kánikula volt, és kiraktunk az ablakba egy ventilátort kifelé fordítva, ilyen elszívó-szellőztetőnek.

– Nyugi, van fogalmam az elszívó ventilátorokról.

– De a légáram iránya igazából mellékes is. Lényeg, hogy ment, és valahogy úgy sikerült az ablakba tenni, hogy berezonáltatta a föltolt tábla üvegét. Furcsa, éles vibrációt keltett, állandót, folytonosat. Önmagában elég furi volt, de ártalmatlan. Aznap délután viszont a ventilátor-vibráció egyesült egy bizonyos hangszóval, amit a hegedűn gyakoroltam, és a két vibrációból rezonancia lett, amitől történt valami a fejemben. Igazából nem lehet elmondani, de volt valami ebben a rezonanciában, és attól indult be.

– A valami.

– Ahogy a két vibráció egyesült, mintha egy hatalmas, sötét tornyosuló alakzat gomolygott volna elő a tudatom egyik hátsó szegletéből. *Hatalmas, sötét, alakzat és gomolyog*, nem tudom ennél pontosabban mondani, valahogy verdesve emelkedett ki a pszichém egyik hátsó holtágából, aminek a létéről addig halovány fogalmam se volt.

– Pedig végig ott volt benned.

– És Katherine: maga volt az irtózat, Kate. A desztillált, testet öltő iszony mindenben és mindenben. Bennem, belőlem kelt föl, mintha a ventilátornak és annak a hangszónak a furcsa összeolvadása idézte volna meg. Fölkelt, nőttön nőtt, elborított, és irtózatossabb volt, semhogy valaha erőm lehetne kifejezni. Elejtettem a hegedűt és kirohantam.

– Háromszög volt? Az alakzat? Amikor azt mondod, hogy *tornyosuló*, úgy érted, hogy ilyen háromszögletű?

– Alaktalan. Az alaktalansága az egyik legborzasztóbb. Ezt tudom mondani róla, hogy *alakzat, sötét*, és *gomolygó* vagy *verdeső*, ennyi. De mivel amint kijöttem a szobából, az iszony visszahúzódott, percekben belül valóságértelmenként tűnt. Az alakzat és az iszony. Úgy rémlett, csak képzeletem, és az egész csak valami random pszichés pöffenet volt, anomália.

Örömtelen kis kacaj a bokába.

– Anomál Alkeszek.

Day nem vált lábat, meg se mozdul, és még a lány fülére vagy fejbőrére se pillant, amik pedig láthatók.

– És ahogy egy gyerek a sebeit birizsgálja, és fölpszikálja a vart, nem sokkal később visszamentem a szobába a ventilátorhoz és újra fölvettem a hegedűmet. És a rezonancia azonnal visszajött. És újra fölkelt a fejemben a fekete, verdeső alakzat. Kicsit olyan volt, mint egy vitorla, vagy valami óriási lény szárnyának egy kis részlete, ami olyan nagy, hogy nem tudod egészben látni. Maga volt a pszichés iszonyat: halál, pusztulás, bomlás, hideg üres fekete ellenséges magányos kietlen tér. A legrosszabb, amivel dolgom volt életemben.

– De valahogy törölted, és jusztt is visszamentél az emeletre és visszahoztad. És beléd ment.

Ken Erdedy egyszercsak, teljesen összefüggéstelenül közli:

– És gomba-alakú volt a feje.

Day nem tudta mire vélni.

– És bár ez a csak aznap keletkező hegedű-ventilátor rezonancia hívta elő, a sötét alakzat elkezdett már magától is előemelkedni az elmém hátuljából. Megint elejtettem a hegedűt, megint a fejemet elől-hátul fogva rohantam ki a szobából, de ezúttal nem húzódott vissza.

– A háromszögű iszonyat.

– Mintha valahogy fölpszikáltam volna, innentől aktív lett. Egy éven át kedvére jött-ment. Volt egy év gyerekkoromban, amikor állandó rettegetésben éltem, sose tudtam, mikor fog gomolyogva fölém tornyosulni, hogy elállja a fényt. Egy év után visszahúzódott. Olyan tíz lehettem. De nem egészen. Én pszikáltam föl valahogy. Időről-időre, pár havonta fölkelt bennem.

Nem olyan az egész, mint egy valódi interfész vagy beszélgetés. A jelek szerint Day senki meghatározotthoz nem beszél. – Mikor legutóbb föltámadt bennem a gomolygás,

másodéves voltam az egyetemen. A Brownra jártam, a Rhode Island-i Providence-ben, *magna cum laudéval* végeztem. Másodévben egy éjjel, hosszú évek után, egyszer csak újra fölkeltem bennem a fekete alakzat.

- De járt vele, azzal, hogy jött, egy ilyen elkerülhetetlenség-érzet is.

- A legszönyörűbb érzés, amit csak el bírtam képzelni, nemhogy amit átéltem. Teljesen kizárt, hogy akár a halál ennyire borzalmas érzés legyen. Fölkeltem. Így, hogy idősebb lettem, még rosszabb lett.

- Na ne mondd.

- Úgy éreztem, muszáj kivetnem magam a kóliablakból. Egyszerűen képtelen voltam együtt élni az érzéssel.

Gompert feje még nem emelkedett föl teljesen, de nagyjából már félúton jár; bokacsontja méretes, piros lenyomatot hagyott a homlokán. Durván középúton van aközött, hogy egyenesen előre vagy a mellette ülő Dayre nézzem.

- És végig az volt bennem, hogy te tehetsz róla, mert te ébresztetted fel. Te mentél fel másodszor is a ventilátorhoz. Így utáltad magad, amiért felébresztetted.

Day egyenesen maga elé néz. Mr. Hoppszala-Hoppsz feje egyáltalán nem gomba alakú, ámbar hatalmas, és a latex csecsemőmaszknak köszönhetően a felnőttek szemében groteszknek tűnhet.

- Az alattam lakó srác, akit alig ismertem, meghallotta, hogy teli tüdőből nyüszítve dőlök jobbra-balra. Följött, mellém ült, és kívárta velem, míg elmúlik. Majdnem reggelig tartott. Nem beszélünk; nem próbált nyugtatgatni. Alig szólalt meg, csak ott ült mellettem. Nem lettünk barátok. Diplomára azt se tudtam, hogy hívták vagy milyen szakra is járt. De azon az éjszakán mintha ő lett volna a cérnaszál, amin a pokol fölött lógtam.

Green álmában fölfordít, olyasmit, hogy „Az istenért, Mr. Ho, rá ne gyújtson!” Duzzadt monoklijai és REM-je non sequiturjai, plusz a képernyőn fickándozó százharminc kilós csecsemő, plusz Day és Gompert beszélgetése, amit maguk elé meredve folytatnak, plusz Gene M. kézi szerkentyűjének mindezt aláfestő blöppjei és bönkjai az irodából – valahogy álomszerű és szinte szürreális atmoszférát teremtenek a sötét nappaliban.

Day végre szétválasztja és megcseréli a keresztbe tett lábát. – Azóta egyszer se jött. Több mint húsz éve. De sose felejttem el. És azóta, amikor a legrosszabbul voltam életemben, az is nagyjából lábmassázs volt ahhoz az érzéshez képest, mikor az a fekete szárny vagy vitorla fölkeltem bennem.

- Gomolyogva.

- A diót ne, Jézusúristen, csak a diót ne!

- Azon a nyári délutánon, illetve azon a másodéves kolis éjszakán megértettem, mit takar a *pokol* kifejezés. Megértettem, mit értenek az emberek a *pokol* szó alatt. Nem a fekete vitorlát. Hanem a hozzá kötődő érzéseket.

- Vagy azt a hátsó szögletet odabent, ahonnan előjön, mikor egy helyet értenek alatta.

- Kate Gompert ránéz végre. Nem mintha jobban lenne, de más lett az arca. A nyaka nyilvánvalóan be van állva a kicsavarodva töltött időtől.

- Attól a naptól fogva, akár képes voltam szabatosan artikulálni, akár nem – folytatja Day, kezét a másikon az imént átvett tett láb térdén nyugtatva –, intuitíve fel bírtam fogni, miért lesz valaki öngyilkos. Ha bármeddig együtt kéne élnem azzal az érzéssel, fix, hogy én is inkább megölném magam.

- Ezzel az érzéssel, az egészében láthatatlanul hatalmas dolog fölkelő szárnyának az árnyékában.

- Ó, Istenem, könyörgöm – mondja kristálytisztán Green.

Day megismétli:

- Kizárt, hogy annál bármi rosszabb legyen.